

TANÁRJELÖLTEK TUDOMÁNYOS-PRODUKTÍV TANULMÁNYAI A MARXISTA-LENINISTA OKTATÁSBAN A POTSDAMI PEDAGÓGIAI FŐISKOLÁN

Írta: KISSIG DIETRICH (POTSDAM)

A Potsdami Pedagógiai Főiskolán 1965. óta rendszeresen foglalkozunk olyan új utak és módszerek kutatásával és kipróbálásával, amelynek célja a képzés hatékonyságának emelése. Most csak azokkal a kérdésekkel foglalkozom, amelyek jelenleg munkánk és kutatásunk középpontjában állnak. Ide tartoznak elsősorban a tudományos-produktív oktatás céljainak tartalmának, formáinak és módszereinek meghatározása.

A tudományos-produktív oktatás a 3. főiskolai reform fontos része az NDK-ban, és a képzési folyamat valamennyi fokán és fázisán az oktatásban és nevelésben minőségi továbbfejlődést jelent.

A tudományos-produktív oktatás magába foglalja:

1. A rendszeres oktatást a tudományok elméleteinek és módszereinek alkotó alkalmazásában, mert a tudományos-technikai forradalom jegyében az emberi ismeretek minden területen olyan mértékben nőnek, hogy egy relatíve körülhatárolt speciális területtel foglalkozó szakembernek sem áll módjában elraktározni agyában minden szükséges információt. Az önálló tudás megszerzéséhez szükséges módszerek ismeretének a jelentősége erőteljesen növekszik;

2. Az oktatás szerves összekapcsolását a gyakorlat problémáival. A hallgatónak sokrétűen lehetőséget kell kapnia arra, hogy az önképzés, előadások, szemináriumok stb. által szerzett tudását, tudományos feladatok viszonylag önálló megoldásában alkalmazza;

3. a hallgató saját hozzájárulását a gyakorlat megváltoztatásához. Csatlakozunk itt az ismert marxi gondolatokhoz a Feuerbach-tézisekből, hogy a filozófusok a világot csak különbözőképpen interpretálták, „de a feladat az, hogy megváltoztassuk.” Annál is inkább, mivel a szocializmus építése sok olyan új és bonyolult feladat elé állít, amelyeket a most felnövő nemzedéknek kell megoldania. A diákok gyakorlat megváltoztató cselekvésének a tudományos-produktív oktatásban két funkciót kell kitöltenie:

- a) még a tanulmányok során ki kell használni a tudományos-produktív képességet olyan feladatok megoldásában, amelyek a gyakorlatot szolgálják;
- b) a személyiségfejlődés a gyakorlatban tudományos-produktív tevékenységet követel; a gyakorlat korábban nem ismert mértékben válik nevelő faktorként hatékonyá. Erre a gondolatra további fejtegetéseimben még többször visszatérek.

A marxista-leninista alaptudományok területén a tudományos-produktív tanulmányok célja ennek következtében abban áll, hogy a tanárjelöltek önálló és alkotó gondolkodását fejlessze, és képessé tegye őket arra, hogy a marxizmus-leninizmus klasszikusainak a gondolatanyagát saját munkakörükben alkalmazni tudják. Ez egy-

ben lényeges hozzájárulás a hallgatók osztály jellegű neveléséhez. Hogy ezt a célt elérjük, és hogy a tudományos-produktív tanulmányokat a marxista-leninista alaptanulmány területén keresztül tudjuk vinni, olyan formákat és módszereket kellett kifejlesztünk, amelyek lehetővé teszik a hallgatók számára, hogy tudatosan és alkotó módon elsajátítsák a marxizmus-leninizmus klasszikusainak gondolatanyagát. Emellett olyan bizonyítási situációkat is kellett teremteni, amelyekben a hallgató a politikai tevékenységében tapasztalatokat gyűjthetett, és ezeket a tanulmányok során szerzett ismereteket alkalmazhassa. Pontosán ennek van az osztályjellegű nevelésben nagy jelentősége, mert a saját politikai tapasztalok, amelyeket a társadalmilag hasznos feladatok önálló megoldásából nyer, az ember politikai nevelésében döntő szerepet játszanak.

Figyelembe kellett vennünk azt is, hogy a tudományos produktív tanulmányok céljait ennek vagy annak a módszernek egyszeri alkalmazásával nem lehet elérni. Ennek különböző módon kell végbemennie, miközben a követelményeknek az oktatásban és nevelésben évről-évre emelkedniük kell.

Ezért foglalkozunk most is a hallgatók tudományos-produktív tanulmányi rendszerének megalkotásával. Ennek a feladatnak az értelme és tartalma abban áll, hogy a tudományosan produktív tevékenység sokrétűen meglévő, spontánul keletkezett függelékeit megragadjuk, koordináljuk és egységes rendszerré összeállítsuk. A tudományosan produktív tevékenységhez tartoznak különösen a gyakorlattal összekötött képzési szakaszok, mint pl. az iskolai gyakorlat.

Mivel a tudományosan produktív tevékenység képzési alapelv, ki kell terjeszteni minden szakterületre és képzési szakaszra is. A marxista-leninista alaptanulmány területén a következő formák igazolódtak be: referátumok, amelyekben az ismeretek alkalmazását bizonyítjuk be; tudományos házimunkák, önálló tudományos vizsgálatok; a diákversenyeken és szakkörökben való részvétel; képzett hallgatók részvétele a kutató munkában a propagandista tevékenység a FDJ-tanévben. (Az FDJ-tanévben tanulók és hallgatók a marxizmus-leninizmus politikai alapkérdéseivel és a marxista-leninista párt, az SED politikájával foglalkoznak.)

A mi törekvésünk abban áll, hogy az egyszerűből a bonyolult formákba és módszerekbe való átmenet dialektikus alapelvének az alapján ezeket a különböző formákat és elemeket egységes rendszerré alakítsuk. Emellett ki akarjuk mutatni, hogy a marxizmus-leninizmus elméletének önálló, alkotó elsajátítása és alkalmazása milyen mértékben érhető el az egyes évfolyamokban, és milyen formákat és módszereket kell ehhez alkalmazni.

Mivel a konkrét formák és módszerek lényegében a mindenkori tanulmányi feltetelektől függenek, ezért ebben az előadásban arra szeretnék korlátozódni, hogy ennek a rendszernek az általános alapelveit megfelelő rövidséggel vázoljam.

Az első tanévben a „Német munkásmozgalom története” tárgyat oktatjuk (erről szól dr. Lange előadása), itt a tudományosan produktív tanulmányok középpontja a nyugatnémet történelemkönyvek analízise tekintettel a történelmi hamisításokra.

A filozófia tárgyban a tudományosan produktív tevékenység következik első-sorban a szemináriumi csoportokon belül. Itt a szemináriumi csoport kollektívája fejlődéséről folytatunk vizsgálatokat. A hallgatók így sokrétű lehetőséget kapnak arra, hogy tudásukat és ismereteiket felhasználják szocialista személyiségük fejlesztésére és egy szocialista diákközösség kialakítására, valamint arra, hogy a tudományosan produktív tevékenység értelmében alkotóan hassanak. Ezenkívül rendszeresen gyakoroljuk a szemináriumi referátumokban a tudománytalan és ellenséges felfogások elleni vitát.

A legjobb hallgatókat bevonjuk az etika problémáinak a kutatásába. Ez egyben e részleg munkatársainak a kutatási tárgya is.

A második tanévben a tudományosan produktív tevékenység megismertetését a politikai gazdaságtan tárgy folytatja. Többek között feladatokat osztunk ki fogalmak, definíciók önálló feldolgozására. Széles teret foglal el a hamis és ellenséges felfogások elleni vita gyakorlása is. Szemináriumi referátumok segítségével a diákokat bevonjuk az oktatási rendezvények tartalmi alakításába. Lehetőségük van arra, hogy a szemináriumi csoport keretében gyakorolják a marxista-leninista elmélet kifejtését. Hallgatók nagyobb csoportját bevonjuk ezenkívül a képzési közgazdaságtan kérdéseinek a kutatásába. Ezzel a kutatási témával a politikai gazdaságtan részleg munkatársai foglalkoznak.

A harmadik tanévben a tudományos szocializmus tanulmányozásával kapcsolatban befejezzük az önálló tudományos munkába való bevezetést. Nagyobb mértékben olyan igazolási szituációkat teremtünk, amelyekben a hallgatónak önállóan és alkotóan kell alkalmazni tudását.

Ide soroljuk a diákok rendszeres bevonását szemináriumok és gyakorlatok tartalmi alakításába. Ez referátumok és vitaindító munkák útján történik. Alapos előkészítés után egyes kollektívákra még viták felelősségteljes levezetését is rábíztuk olyan témával, amelyről ők referálnak. Ez lehetséges és szükséges, mivel a hallgatók politikai-ideológiai színvonala az utóbbi években emelkedett. Már bizonyos marxista-leninista alapismereteket hoznak magukkal a középiskolából, és így a marxizmus-leninizmus tanulmányai elé nagyobb követeléseket állítanak, mint a korábbi években. Ennek a nagyobb várakozásnak önálló tudományos vizsgálatok bevezetésével is igyekeztünk eleget tenni. Az önálló tudományos vizsgálatoknál — hogy egy példát mondjak — a szocialista demokrácia fejlődésének kérdéseiről írt feladatokról van szó. Ezeket a problémákat a szülői képviselő tevékenységének a példáján kellett ábrázolni. Ez a feladat a diáknak egy féléven keresztül tartó munkáját követelte az iskolában. Ennek a megoldása először alapos irodalmi tanulmányt, az elméleti alapelvek feldolgozásához a meglévő anyagi tényállás egzakt analizését, akadályok és hiányok legyőzésére pedig javaslatokat követelt. Az a feladat, hogy marxista-leninista ismereteiket a társadalmi jelenségek és összefüggések megmagyarázásánál alkalmazzák, nagyobb követelések elé állítja a hallgatók képességeit. Ez a hallgatót állásfoglalásra kényszeríti, mivel megköveteli az anyag értékelését és feldolgozását. Ezekkel a kis társadalmilag hasznos feladatokkal a marxizmus-leninizmus elsajátítása közben előforduló passzív vonásokat messzemenően legyőzzük.

Ezeknek a feladatoknak a megoldásához a hallgatóknak több időre van szüksége, mint egy szemináriumi felkészülésre. Ezt az időproblémát a következőképpen igyekeztünk megoldani: leredukáltuk a rendelkezésünkre álló szemináriumi időt 40%-kal. Az ezáltal szabadabbá tett időt a hallgatók rendelkezésére bocsátottuk vizsgálati feladatok megoldására. Ezt az intézkedést eleinte vitatták, mert a szemináriumi órák számának a csökkenése egyben a tantestület nevelő hatása lehetőségének a csökkenésével járt együtt. Viszont másrésztől szükséges, hogy a tudományosan produktív tanulmányok céljait elérhessük. Azt a feladatot, hogy a hallgatókat képessé tegyük az ismeretek önálló és alkotó alkalmazására, nem oldhatjuk meg a tanteremben pusztán demonstrációk által. Bizonyítási szituációkat (igazolási helyzeteket) kell teremtenünk, amelyekben a hallgató önállóan és alkotóan tudja alkalmazni ismereteit.

Hogy a hallgatók túlterhelését megakadályozzuk, kollektív feladatokat osztottunk szét. A hallgatókat vizsgálati csoportokra osztottuk, amelyek 4—5 főből állnak. Ez két vonatkozásból is bevált. Az egyes hallgatók megterhelésének a mértéke csökkent, és a kollektív munkában optimálisan ki lehet használni az egyes egyén

képességeit és készségeit, így lehetségessé válik a kollektíva tagjainak kölcsönös tudásgyarapodása.

A kollektív munkamód egyben minőségileg magasabb eredményekhez vezet.

Az önálló tudományos vizsgálatok új minősége a tudományosan produktív tanulmányok formájaként már a vizsgálati eredmények értékelésének módjában is megmutatkozik. Ezek a munkák képezték a tavaszi félévben szemináriumaink fő tartalmát. A hallgatók beszámoltak vizsgálati eredményeikről. Mivel munkájuk a rendezvény középpontjában állt, felelősségteljesen és érdekelten vágtak neki a feladat megoldásának. A tavaszi félévben általában 4—5 különböző témával foglalkoztunk. Ezekhez a szocialista demokrácia már említett problematikája mellett a következő témák tartoztak:

- a) „Az asszony szerepe az NDK tudományos-technikai forradalmának keresztülvitelében (ezt a technikumok és gimnáziumok tanuló lányainak a technika-hoz való viszonyában vizsgálták és bizonyították).
- b) Az „Ernst Thälmann” úttörőszervezet szerepe az NDK-ban a szocialista társadalom politikai szervezetének az összrendszerében.
- c) Vizsgálat a szépirodalom szerepéről a technikumok és gimnáziumok tanulóinak politikai-ideológiai fejlődésében.
- d) A játékfilm hatása a tanuló politikai-erkölcsi tudatára.

A vizsgálati eredményeket ezenkívül beszélgetéseken értékeltük. A beszélgetéseken azok a hallgatók vettek részt, akik ugyanezt a problematikát dolgozták fel. Ez lehetővé tette a tapasztalatcserét és az elmélyedő elméleti vitát a vizsgálat lényeges kérdéseiről. Az új abban is megtalálható, hogy ezeken a rendezvényeken részt vettek azoknak az iskoláknak az igazgatói és tanárai, amelyekben a vizsgálatokat folytattuk. Ennek nagyon pozitív fejleményei voltak. Különböző vélemények esetén igazi viták alakultak ki. A hallgatók úgy látták, hogy munkájukat komolyan veszik, és így vizsgálati tevékenységük társadalmilag hasznos értékét is felismerték.

Hogy oktató- és nevelőmunkánk politikai hatásáról áttekintést nyerjünk, három év óta rendszeres megbeszéléseket tartunk, és írásbeli kérdéseket teszünk fel hallgatóinknak. A megkérdezett 800 hallgató 90%-a jónak tartja a tanulmány e módját, mert hozzájárul az önálló tudományos munkára neveléshez, és megköveteli a szocialista közösségi munkát. A hallgatóknak nemcsak bemutatjuk az iskolai valóságot, hanem korunk problémáival önálló aktív vitára is felkészítjük.

E pozitív értékelés ellenére az 1968/69-es tanév elején egy kritikai elemzés után megváltoztattuk a harmadik tanévben a tudományosan produktív tevékenység talmát és formáit. Milyen megfontolásból tettük ezt?

1. A hallgatók tudományosan produktív tevékenységének lényeges ismertető jege a gyakorlat megváltoztatására irányuló önálló munka. Hatékony változtatások javaslatának és megvalósításának lehetősége eleve korlátozott volt. A hallgatóknak jövőnk munkaterületük problémáit kellett megvizsgálni. Ezért csak kevés szakismerettel és kevés tapasztalattal rendelkeztek ahhoz, hogy hatékony változtatásokat javasoljanak. Idejük is kevés volt ahhoz, hogy saját maguk a változtatásokban aktívan részt vehessenek. A hallgatók legfontosabb társadalmi feladata abban áll, hogy tanulmányaik során példamutató eredményeket érjenek el, és nem abban, hogy a hiányosságok kiküszöbölését szervezzék meg.

2. Mivel eznél a vizsgálatoknál szociológiai kutatási módszereket alkalmaztunk (mint például feltárás), kérdező módszereket, írásos kérdéseket, relatíve magas tudományos-szervező időráfordítást vett igénybe.

Ezeket a hiányosságokat az 1968/69-es tanévben a tudományosan produktív

tevékenység tartalmának és terjedelmének megfogalmazásánál áthidaltuk. Most a hallgatókat megismertetjük, és még tanulmányaik során bevezetjük a tanulókkal folytatott ideológiai vitákba. Az írásos bizonyítási munkák helyett azt a feladatot kapják, hogy uttörő- és FDJ-összejöveteleken tanulókkal vitákat vezessenek. Olyan munkatémákat választottunk, amelyek magukba foglalják a marxista-leninista képzés alapkérdéseit, és megegyeznek az iskola képzési és nevelési súlypontjaival. Ezek mindenek előtt a munkásosztály vezető szerepének, marxista-leninista pártjának és a szocialista haza védelmének az elismerése az NDK-ban.

Azokhoz a téma-komplexumokhoz, amelyeket a hallgatók feldolgoznak, tartozik ezenkívül „A szocialista demokrácia fejlődésének a problémái”, „A szocialista hazafiság és nemzetköziség viszonya” és „A tudományos-technikai forradalom megvalósításának a problémái az NDK-ban”.

A hallgatók feladata most abban áll, hogy a tematikát és a problémák felállítást a tanulók értelméhez szabják. Ki kell kutatniuk a tanulók véleményét az általuk választott kérdésekről, és szembe kell szállniuk a diákok itt mutatkozó ideológiai problémáival. Alkalmazniuk kell tehát politikai képzettségüket még tanulmányaik során az ideológiai munkában. Mivel így hozzájárulnak a tanulók osztályjellegű neveléséhez, így a tudományosan produktív tanulmányok értelmében alkotó és társadalmilag hasznos tevékenységet folytatnak. A beszélgetéseket és vitákat általában azokkal a tanulókkal folytatják, akikkel — az iskolák metodikai képzésétől függően — már bizonyos érintkezést találtunk. (Így ezzel elesnek a régebben oly sokat bírált járulékos utazási idők az iskolákhoz. Ennek a tudományosan produktív tevékenységnek az értékelése elvben úgy következik be, mint más ábrázolt példában.)

Végül befejezőként három problémához szeretnék néhány észrevételt fűzni, amelyek nálunk a tudományosan produktív tevékenység eredményeinek a szervezésével és megragadásával kapcsolatban merültek fel:

1. Olyan feladatok megoldására, amelyek a tudományosan produktív tanulmányok során merültek fel, a hallgatóknak több időre van szüksége, mint eddig. Mivel a tudományosan produktív tevékenység képzési elv, minden — a hallgatók képzésében résztvevő — tanár arra törekszik, hogy ilyen feladatokkal a tanulmányt ténylegesebbé tegye. Ez feltétlenül a hallgatók túlterheléséhez vezet. Ezért arra törekszünk, hogy a tudományosan produktív tanulmányok rendszerének a kidolgozásával a tudományosan produktív tevékenység tartalmát és terjedelmét koordináljuk.

2. Egy kérdés önálló vizsgálatával a hallgató jobban elmélyed a feladat tematikájába. Tudományos munkamódszerek alkalmazásában gyakorolja magát és megtanulja ennek a tudományágnak az ismereteit elsajátítani. Nő az érdeklődése a vizsgálati problematika iránt, és kifejlődik benne egy bizonyos kutatási módszer. Ezt a megállapítást a megkérdezett hallgatók 80%-a megerősítette. Ezzel egyidőben hangsúlyozták azt, hogy felismerések, amelyeket az önálló tudományos munkából nyertek, hosszabban tartó hatással vannak a személyiség fejlődésére. Ezért a tematikát okosan úgy kell megválasztani, hogy tekintettel legyünk a témában található nevelő potenciákra. A téma feleljen meg a társadalmilag hasznos követelménynek, és a marxista-leninista képzés fő kérdéseire irányuljon. Jól körül kell határolni és áttekinthetőnek kell lennie a hallgató számára, és biztosítania kell azt, hogy a hallgató olyan intenzív irodalmi tevékenységet folytathasson, amely a tudományosan produktív tevékenység számára előfeltétel és elméleti alap. Egy kérdés alapos vizsgálata egyben arra is kényszerít, hogy a teljesség elvéről lemondjunk. Ebből számunkra az az alapvető feladat adódik, hogy újból meghatározzuk az illető tárgyban az alaptudás tartalmát és terjedelmét.

3. A tudományosan produktív tanulmányok feladatai általában hosszabb idő-

szakra terjednek. Megkövetelik a tantestülettől a hallgatók okos pedagógiai vezetését. Kezdetben nem sikerült a helyes arányt a pedagógiai vezetés és a hallgatók önálló tudományos tevékenysége között helyreállítani. Nem akartuk a hallgatókat pórázon tartani. Ezért nem ellenőriztük az egyes munkalépéseket sem, hanem csak a munka pontos leadási határidejének a betartását kértük. Ez nem volt helyes. Sok hallgató még nem volt képes arra, hogy egy tágabb határidejű feladat megoldásán folyamatosan és rendszeresen dolgozzon.

Nagyon sokan nem voltak képesek arra, hogy önálló tudományos munkát folytassanak, mindennek előtt a társadalmi ismeretek absztrahálásával voltak problémák. Ezekből a tényekből azt a végkövetkeztetést vontuk le, hogy az önálló tudományos munkára nevelést nem lehet segítség nélkül hagyni, hanem pontosan kell vezetni és ellenőrizni.

Új problémák adódtak az egyéni munkából a kollektív munkába való átmenetből a teljesítmények értékelése számára. Az egyén teljesítményének az értékelése a közös munkában bonyolult feladat. Azt kértük, hogy kimutassák az egyén részét a munkában. Ez szinte lehetetlen volt. Ezért a hallgatók teljesítményének az értékelésénél más faktorokat is felhasználtunk. Megkérdeztük azokat az igazgatókat és tanárokat, akikkel a hallgatók a vizsgált területen együtt dolgoztak, hogy számoljanak be az egyes hallgatók munkaköri viselkedéséről és aktivitásáról. Tanácskoztunk azokkal a hallgatókkal, akik a csoportot vezették, az FDJ--vezetőségekkel vagy a teljes csoport kollektívájával. Ezekben a beszélgetésekben gyakran éles viták alakultak ki az egyén teljesítményének nagyságáról, helyzetéről a kollektívában és a kollektívához. Ez a szemináriumi csoportban önnevelést és nevelési eljárást követelt.

Tudatában vagyok annak, hogy az Önök főiskolája és hazájuk más tudományos intézetében sok főiskolai tanár foglalkozik a társadalomtudományi oktatás módszertanának kérdéseivel, és esetleg más utakat próbálnak ki és járnak, amelyekkel jobb eredményeket érnek el. Ezért kérem, hogy az előadásomat csak mint olyan kis adalékot tekintsék, amely a studium hatékonysága növelésének lehetőségeiről folytatott általános vitát ségíti.

ОПЫТ И РЕЗУЛЬТАТЫ НАУЧНО-ПРОДУКТИВНОГО УЧЕНИЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ В ОБУЧЕНИИ МАРКСИЗМУ—ЛЕНИНИЗМУ В ПОТСДАМСКОМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ИНСТИТУТЕ

Д. Киссиг (Потсдам)

В области курса марксизма—ленинизма оправдали себя следующие формы: рефераты, научные домашние работы, самостоятельные научные наблюдения, участие в студенческих конкурсах, участие студентов в научно-исследовательской работе и пропагандистская деятельность в учебном году ССНМ. Мы стремились к тому, чтобы эти формы и элементы спланировать в единственной системе. Помимо этого, мы хотели бы показать, что самостоятельное и творческое усвоение и применение теории марксизма—ленинизма в какой степени можно достичь на отдельных курсах и какие формы и методы нужны к этому. Общие основные принципы этой системы: на первом курсе идёт обучение дисциплины „история немецкого рабочего движения”, где в центре научно-продуктивного учения стоит анализ западно-германских учебников по истории. По предмету философии научно-продуктивная деятельность идёт в семинарских группах. Мы провели исследования развития семинарского коллектива. Студенты здесь получили многогранную возможность использовать свои знания в развитии своей социалистической личности, в образовании социалистического студенческого коллектива. Мы привлекаем лучших студентов к исследованию этических проблем. На втором курсе раскрытие научно-продуктивной деятельности продолжает политическая экономия. Разработка понятий, определений идёт самостоятельно и большую часть студентов включаем в исследование проблем политэкономии. На третьем курсе, в связи с изучением научного социализма, заканчивается введение в самостоятельную научную работу. Путём рефератов,

дискуссионных работ, включаются студенты в формирование содержания практических занятий. После основательной подготовки отдельным студентам поручается даже проведение дискуссий по таким темам, по которым они написали реферат. Это сделало возможным повышение политического и идеологического уровня студентов. Проверку больших потребностей обучения, поставленных основными знаниями полученными в средней школе, мы провели самостоятельными научными опытами. Необходимое время для решения задач научно-продуктивной деятельности мы старались обеспечивать. Уменьшением семинарского времени. Задачу, чтобы студенты могли самостоятельно и творчески употреблять знания, не можем решить в аудиториях путём простых демонстраций. Мы должны создать доказывающие ситуации, в которых студент самостоятельно и творчески может употреблять знания. Чтобы избежать перегрузку, мы раздали коллективные задачи. Новое качество исследований как формы научно-продуктивных учений, показалось уже в методе оценки результатов исследования. Студенты докладывали о своих результатах исследования. Результаты исследования кроме этого, мы оцениваем и в беседе, на которой принимали участие студенты, занимающиеся теми же проблемами. По измерениям, систематически проведённым в течение 3 лет, большая часть студентов считает хорошим этот метод. Несмотря на это, из-за следующих причин в 1968/69. учебном году мы изменили содержание и формы научно-продуктивной деятельности.

1. Студенты при исследований своей будущей работы имели очень мало знаний по специальности, чтобы осознать значительные изменения. И времени у них было мало для того, чтобы принимать активное участие в них. Общественная задача студентов — это успешная учебная работа, а не организация отстранения недостатков.

2. Применившиеся социологические методы исследования занимали сравнительно высокое научно-организаторское время.

Теперь вместо письменных доказательных работ студенты должны проводить дискуссии с учениками на собраниях пионерской и молодёжной организации ССНМ. Мы выбрали такие темы, которые включили в себя основные вопросы обучения марксизму—ленинизму и соответствуют учебным и воспитательным соображениям. Задача студентов теперь заключается в том, чтобы постановить тематику и проблемы по умственным силам учеников. Они должны узнать мнение учеников о выбранном вопросе и нужно противостоять идеологическим проблемам учеников. Своей работой они ведут творческую, полезную для общества, деятельность.

Несколько замечаний к проблемам в связи с возникающими у нас научно-продуктивной деятельностью.

1. Чтобы избежать перегрузки учеников, мы стремимся к координации содержания и размер научно-продуктивной деятельности путём выработки системы научно-продуктивных учений.

2. При рассмотрении одного вопроса студент практикуется в применении научных рабочих методов, полученных из самостоятельной научной работы осознания влияют на развитие личности. Тема должна соответствовать общественно-полезным потребностям и должна направляться на главные вопросы обучения марксизму—ленинизму. Нужно обеспечить хорошо ограниченную, ясную тему и соответствующую теоретическую основу.

3. Во время выполнений научно-продуктивных учений в начале не проверяли даже отдельные шаги работы, только определили срок выполнения. Однако часть наших студентов была неспособна на ведение самостоятельной научной деятельности, поэтому нельзя оставлять без помощи приучение к научной работе, а нужно руководить и проверять его.

Оценка индивидуального выполнения в общей работе сделала необходимым привлечение к этой важной педагогической деятельности тех директоров, преподавателей, с которыми они вместе работали, и тех студентов, которые руководили группой, или весь коллектив. На этих беседах часто возникали острые споры о размере индивидуального выполнения, о положении его в коллективе и к коллективу.

ERFAHRUNGEN UND ERGEBNISSE DES WISSENSCHAFTLICH-PRODUKTIVEN STUDIUMS VON LEHRERSTUDENTEN IM MARXISTISCH-LENINISTISCHEN GRUNDSTUDIUM AN DER PÄDAGOGISCHEN HOCHSCHULE POTSDAM

von D. Kissig (Potsdam)

Auf dem Gebiete des marxistisch-leninistischen Grundstudiums haben sich folgende Formen bewährt: Referate, wissenschaftliche Hausarbeiten, selbständige wissenschaftliche Forschungsarbeit, Teilnahme am Studententwettbewerb und an Studentenzirkeln, und die propagandistische Tätigkeit befähigter Studenten im FDJ-Lehrjahr. Es wird getrachtet, aus diesen Formen und Elementen ein einheitliches System zu bilden. Dabei soll auch ausgewiesen werden, welchen Grad der selbständigen, schöpferischen Aneignung und Anwendung der Theorie des Marxismus-Leninismus in den einzelnen Studienjahren es zu erreichen gilt und welche Formen und Methoden hierbei anzuwenden sind.

Die allgemeinen Grundzüge dieses Systems sind die folgenden: Im 1. Studienjahr erfolgt der Unterricht im Fach „Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung“; im Mittelpunkt des wissenschaftlich-produktiven Studiums steht die Analyse westdeutscher Geschichtsbücher im Hinblick auf Geschichtsfälschungen. Im Fach Philosophie erfolgt die wissenschaftlich-produktive Tätigkeit vorrangig in den Seminargruppen. Hier wurden Untersuchungen über die Entwicklung des Kollektivs der Seminargruppe durchgeführt. Die Studenten haben hier vielfache Möglichkeiten, ihr Wissen und Können zur sozialistischen Persönlichkeitsentwicklung und zur Herausbildung eines sozialistischen Studentenkollektivs zu nutzen. Die besten Studenten werden auch in die Forschung zu Problem der Ethik einbezogen.

Im 2. Studienjahr wird das Heranführen an die wissenschaftlich-produktive Tätigkeit durch das Fach Politische Ökonomie fortgesetzt. Die Erarbeitung von Begriffen und Definitionen ist selbständig durchzuführen. Eine grössere Gruppe von Studenten wird ausserdem in die Forschung über Fragen der Bildungsökonomie einbezogen.

Im 3. Studienjahr wird im Zusammenhang mit dem Studium des Wissenschaftlichen Sozialismus das Heranführen an die selbständige wissenschaftliche Arbeit abgeschlossen. Durch Diskussionsbeiträge und Referate werden die Studenten in die inhaltliche Gestaltung von Seminaren und Übungen einbezogen. Nach gründlicher Vorbereitung werden einzelne Studenten sogar mit der Leitung der Diskussion zu dem Thema beauftragt, über das sie referierten. Das ist durch das Wachsen des politisch-ideologischen Niveaus der Studenten möglich geworden. Zur Ermittlung der durch die aus der Oberschulzeit mitgebrachten Grundkenntnisse gestellten höheren Anforderungen an das Studium des Marxismus-Leninismus wurden selbständige wissenschaftliche Untersuchungen durchgeführt. Es wurde versucht, die zur Lösung der Aufgaben der wissenschaftlich-produktiven Tätigkeit nötige Zeit durch Kürzung der verfügbaren Seminarzeit aufzubringen. Die Aufgabe, die Studenten zum selbständigen und schöpferischen Anwenden der Kenntnisse zu befähigen, kann nicht durch blosse Demonstrationen in den Hörsälen gelöst werden. Es müssen Bewährungssituationen geschaffen werden, in denen der Student selbständig und schöpferisch seine Kenntnisse anwenden kann. Um eine Überlastung zu verhindern, wurden Kollektivaufgaben verteilt. Die neue Qualität der selbständigen wissenschaftlichen Untersuchungen als Form des wissenschaftlich-produktiven Studiums zeigt sich auch in der Art und Weise der Auswertung der Untersuchungsergebnisse. Die Studenten hatten über ihre Ergebnisse schriftlich zu referieren. Ausserdem wurden die Untersuchungsergebnisse in Kolloquien ausgewertet, an denen jene Studenten teilnahmen, die die gleiche Problematik bearbeiteten. Nach den in drei Jahren regelmässig durchgeführten Befragungen befürwortete die überwiegende Mehrzahl der Studenten diese Methode. Trotzdem wurden mit dem Beginn des Studienjahres 1968/69 der Inhalt und die Formen der wissenschaftlich-produktiven Tätigkeit im 3. Studienjahr geändert.

1. Bei der Untersuchung der Probleme ihres zukünftigen Arbeitsgebietes hatten die Studenten nur geringe Sachkenntnisse und unzureichende Erfahrungen, um wirkungsvolle Veränderungen vorschlagen zu können. Der gesellschaftliche Auftrag der Studenten besteht in vorbildlichen Leistungen im Studium und nicht in einer Organisierbarkeit zur Überwindung von Mängeln.

2. Die angewandten soziologischen Forschungsmethoden erforderten einen relativ hohen wissenschaftlich-organisatorischen Zeitaufwand.

Deshalb haben jetzt die Studenten statt schriftlichen Belegarbeiten in Pionier- und FDJ-Versammlungen Diskussionen zu führen. Es werden Themen gewählt, die Grundfragen der marxistisch-leninistischen Bildung beinhalten und mit den Bildungs- und Erziehungsschwerpunkten der Schule übereinstimmen. Die Aufgabe der Studenten besteht nun darin, die Thematik und Problemstellung dem Verständnis der Schüler anzupassen. Sie haben die Meinung der Schüler zu der von ihnen gewählten Frage zu erforschen und sich mit den hierbei auftretenden ideologischen Unklarheiten der Schüler auseinanderzusetzen. So leisten sie mit ihrer Arbeit eine verändernde, gesellschaftlich nützliche Tätigkeit.

Abschliessendweden einige Bemerkungen zu den Problemen gemacht, die im Zusammenhang mit der wissenschaftlich-produktiven Tätigkeit auftauchten.

1. Um eine Überlastung der Studenten zu vermeiden, wird getrachtet, durch die Ausarbeitung eines Systems des wissenschaftlich-produktiven Studiums Inhalt und Umfang der wissenschaftlich-produktiven Tätigkeit zu koordinieren.

2. Bei der selbständigen Beschäftigung mit einer Frage übt sich der Student in der Anwendung wissenschaftlicher Arbeitsmethoden. Die in der selbständigen wissenschaftlichen Arbeit gewonnenen Erkenntnisse sind von nachhaltiger Wirkung für die Persönlichkeitsentwicklung. Daher soll das Thema einem gesellschaftlich nützlichen Erfordernis entsprechen und auf Hauptfragen der marxistisch—leninistischen Bildung orientieren. Es muss begrenzt und für den Studenten klar überschaubar sein und die Aneignung einer entsprechenden theoretischen Grundlage gewährleisten.

3. Während der Ausführung der Aufgaben des wissenschaftlich-produktiven Studiums wurden anfänglich die einzelnen Arbeitsschritte nicht kontrolliert, sondern nur die termingerechte Abgabe der Arbeit verlangt. Ein Teil der Studenten zeigte aber noch Mängel in der Fähigkeit zur selbständigen wissenschaftlichen Arbeit; deshalb kann die Erziehung zur selbständigen wissenschaftlichen Arbeit nicht ohne Hilfe erfolgen, sondern es ist eine genaue Anleitung und Kontrolle nötig.

Die Bewertung der Leistungen der einzelnen Studenten in einer Kollektivarbeit erforderte die Heranziehung derjenigen Direktoren und Lehrer, mit denen sie zusammengearbeitet hatten, der Studenten, die die Gruppe leiteten oder des Kollektivs der ganzen Arbeitsgruppe zu dieser wichtigen pädagogischen Tätigkeit. In diesen Beratungen kam es oft zu kritischen Auseinandersetzungen über den Anteil des einzelnen an der Arbeit, über seine Stellung im und zum Kollektiv.